

CENTRALE VEILIGHEIDSDIENST

No.41772.

Bijlage: 1.

Onderwerp: Overzicht No.6.

's-Gravenhage, 31 Juli 1948.
Javastraat 68.

Hierbij heb ik de eer U een exemplaar aan te bieden van
Overzicht No.6 van mijn Dienst, afgesloten per 12 Juli 1948.

HET HOOFD VAN DE CENTRALE
VEILIGHEIDSDIENST,
Namens deze:

J.G. Crabbendam.

AAN: Alle Politieverbindingen.

			~~DM~~	~~SA~~	
			T		

CENTRALE VEILIGHEIDSDIENST.

Overzicht No. 6.

1948.

I N H O U D.

I.	Stembusverliezen der C.P.N. (De Waarheid)	blz. 1.
II.	Gewijzigde verkiezingstactiek der C.P.N.	blz. 3.
III.	"Hernieuwde politieke actie" als C.P.N.-verkiezingsstunt.	blz. 7.
IV.	Het toenemende politieke isolement der communisten	blz. 8.
V.	De C.P.N. en het buitenland	blz.12.
VI.	De landdagen van de C.P.N.	blz.17.
VII.	De C.P.N. en haar activiteit in de naaste toekomst	blz.19.
VIII.	De propaganda der communisten onder de middenstanders	blz.20.
IX.	De E.V.C. en de politiek	blz.22.
X.	Indonesië	blz.23.
XI.	Overzicht der stakingen in Juni 1948	blz.25.

I. STEMBUSVERLIEZEN DER C.P.N. (DE WAARHEID).

Enkele maanden geleden werd onder Nederlandse stemberechtigden, die men representatief achtte voor het gehele kiezerscorps, een enquête gehouden over de voornaamste inzet van de komende verkiezingen. Het Nederlands Instituut voor de Publieke Opinie gaf bij voorbaat vijf punten aan, waaruit een keuze moest worden gedaan, n.l. 1. Strijd tegen het kapitalisme; 2. Betere levensvoorwaarden voor de arbeider; 3. Tegen geleide economie; 4. Indië-politiek en 5. Strijd tegen het communisme.

De nummers 1 en 5 raken min of meer de levensbeschouwing; nr. 4 (de Indië-politiek) heeft betrekking op een voornaam punt van het praktische rogeringsbeleid; de nrs. 2 en 3 liggen duidelijk op materieel terrein.

De formulering van deze vijf punten is vaag gehouden. In drie gevallen is ze negatief, immers tegen het kapitalisme, tegen geleide economie en tegen het communisme. Er waren enkele ondervraagden, die meer dan één antwoord gaven, b.v. strijd tegen het communisme en betere levensvoorwaarden voor de arbeider. Verreweg het meest voorkomende antwoord was echter "Strijd tegen het communisme". Bijna de helft (48%) der geënquêteerden meende daarin de inzet der Tweede Kamerverkiezingen van 7 Juli 1948 te zien.

De aanduiding "Betere levensvoorwaarden voor de arbeider" kwam met 25% op de tweede plaats. Eerst daarna spraken slechts 14 op elke honderd ondervraagden zich uit voor de Indonosische kwestie als voornaamste inzet van de parlementsverkiezingen in 1948.

Aanhangers der verschillende politieke partijen dachten over de vijf punten vanzelfsprekend uiteenlopend. Voor de ondervraagde communisten was "Strijd tegen het kapitalisme" het belangrijkste (57% van de ondervraagden). 35% van de bij de enquête geraadpleegde C.P.N.'ers ruimde aan de lotsverbetering der arbeiders een tweede plaats in.

Ten opzichte van andere politieke groeperingen bleek het volgende: 44% van de ondervraagde leden der P.v.d.A. noemde primo "Betere levensvoorwaarden voor de arbeider". Met 38% werd de strijd tegen het communisme nummer twee. Uit de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie gaf 50% als voornaamste inzet op het punt "Tegen geleide economie" en (op de tweede plaats) 26% "Strijd tegen het communisme". Voor laatstgenoemd punt bodroegen de percentages van ten deze ondervraagde aanhangers der K.V.P., A.R. en C.H. onderscheidenlijk 67%, 48% en 56%. Bij de K.V.P. kwam "Betere levensvoorwaarden voor de arbeider" met 19% als tweede op de ranglijst voor.

De Indië-politiek werd als direct op het anti-communisme volgend belang beschouwd door 34% van de ondervraagde anti-revolutionairen en 24% van de christelijk-historischen. (Zie Alg.Handelsblad 3-7-1948).

Vóór-stemmingen als de boven aangeduide hebben alleen betrekkelijke waarde, omdat ze ideologische problemen slechts zeer oppervlakkig vermogen aan te roeren. De tendens der publieke opinie wordt er hoogstens mede benaderd. De cijfers leggen meer een bepaalde gemoedsgesteldheid dan een beredeneerd standpunt vast.

De communisten in West-Europa hebben begrepen, dat hun papieren bij het kiezerscorps thans aanzienlijk lager genoteerd staan dan terstond na de bevrijding.

De stembuscijfers in Italië en Finland toonden dit nog eens nadrukkelijk aan. De Finse Volksdemocraten verloren begin Juli 1948 13 van hun 51 zetels in het parlement. De verkiezingen, mits ze onbelemmerd kunnen worden gehouden, hebben een afwijzende houding tegenover de "volksdemocratie" bevestigd. De vrije stembusstrijd kostte de Finse communisten 13 zetels, wat nagenoeg een kwart van al hun mandaten uitmaakt.

De Communistische Partij van Nederland heeft 7 Juli j.l. eveneens een, zij het minder grote aderlating ondergaan. Zij verloor twee van de tien plaatsen, tot nu toe door haar afgevaardigden in de Tweede Kamer der Staten-Generaal bezet. Vermindering met een vijfde deel (122.000 stemmen) blijft toch een gevoelige teruggang. Dit gebeurde ondanks een verkiezingscampagne, welke vooral in haar laatste stadium een energiek, doch verbeterd persoonlijk karakter droeg.

De kalme en de uiterlijke onbewogenheid der bevolking onderging hochtans in de weinige nog resterende weken voor de verkiezingsdag geen ingrijpende verandering. In de pers werd de stemming in het algemeen als lauw en nuchter gekarakteriseerd. De verkiezingsresultaten hebben aangetoond, dat zich geen opzienbarende verschuivingen hebben voorgedaan. Hoogstens was er een lichte neiging naar een gematigd-rechtse politieke oriëntatie. De N.R.Crt. sprak over een verschuiving "van links naar midden". Het bloc, waarop het d.d. 7 Juli commissie-nair geworden Kabinet-Boel steunde, zag zich voor de toekomst door twee verloren zetels der P.v.d.A. numeriek teruggedrongen van 61 naar 59 leden in de Tweede Kamer.

Vóór het bekend worden van het verkiezings-resultaat heeft de C.P.N.-leiding in het openbaar telkens weer gesuggereerd, dat de communistische politiek zich in stijgende lijn bewoog, in tegenstelling met die harer bestrijders. "De Waarheid" constateerde bijvoorbeeld, dat de lusteloosheid voor de politiek van de andere partijen begrijpelijk was; "de mensen zijn teleurgesteld, voelen zich bedrogen en blijven liever thuis. Een heel ander beeld tonen de vergaderingen en meetings van de C.P.N.. Goed bezocht en veel aandacht", klonk het zelfverzekerd.

De C.P.N.-propagandisten lieten zich deze geforceerde opgewektheid willig aanmeten, welke geenszins klopte met de feitelijke situatie. Men heeft in het openbaar niet doen blijken van een zekere beduchtheid voor teruggang. Geconstateerd kon worden, dat die vrees bij de kopstukken der partij wel degelijk aanwezig is geweest. Het kader heeft evenwel getracht van de ongunstige omstandigheden het beste te maken. Het was duidelijk, dat de arbeidersmassa momenteel moeilijk in beweging kon worden gebracht. De voornaamste doelstellingen der C.P.N., o.a. haar anti-Marshall-actie, haar propaganda voor een radicaler nationaal beleid naar het voorbeeld van Tsjecho-Slowakije, haar actie tegen de troepenuitzendingen naar Indonesië, haar verzet tegen de nieuwe grondwetswijzigingen en tegen de veranderingen in de gemeente- en provinciale wet, haar agitatie in de bedrijven, haar protest tegen het Westelijk Bloc, haar propaganda voor de versterking van de C.P.N.-pers zijn evenzovele volledige en halve mislukkingen geworden.

De communistische propaganda richtte zich, zoals het laatste jaar gebruikelijk is, in hoofdzaak tegen de beide regeringspartijen. Deze tactiek culmineerde in de afgelopen maand in een hetze contra de Partij van de Arbeid, meer speciaal tegen haar voorzitter, de heer J. Vorrink. Zij vormde het sluitstuk van de jongste C.P.N.-verkiezingscampagne. Kennelijk zat bij de initiatiefnemers de bedoeling voor om, overeenkomstig een oud communistisch en nationaal-socialistisch recept, te pogen van een politieke tegenstander geen martelaar maar een misdadiger te maken. De verontwaardiging van alle niet-communistische volksgroepen, welke vrijwel unaniem werd geuit, maakte van het communistische wapen een boemerang. Het keerde zich tegen hen, die zich ervan bedienden.

II. GEWIJZIGDE VERKIEZINGSTACTIEK DER C.P.N.

Het opportunitoitslement, zo sterk ontwikkeld in elke communistische partij, liep zich in Nederland tot heden te pletter op de beginselvastheid van andere volksgroepen. Dit verklaart, waarom de C.P.N. op het laatste moment haar stembuspropaganda omhoog naar de uiterst persoonlijke agitatie en verdachtmaking. "De Vlam" beschuldigde de C.P.N.-leiders ervan, dat zij zich hebben bediend van een Hitler- en Goebbels-recept, dat voorschrijft de democratie niet te ondermijnen door tegen haar beginselen op te tornen. De dragers van de democratische denkbeelden moesten verdacht worden gemaakt.

De communisten zelf hebben, o.a. in Sowjet-Rusland en in zijn vazalstaten, hun politieke tegenstanders reeds van de dertiger jaren af stelselmatig en doelbewust vernietigd als misdadigers en verraders. De beruchte zuiveringsprocessen van 1936 en 1937 in de Sowjet-Unie en de na-oorlogse berochting van Mihailowitsj, Petkov, Maniu, Stepinac en vele anderen geven daarvan afdoende blijk.

Hoewel Paul de Groot en zijn partijgenoten reeds een nieuw en afdoend "Neurenberg" hebben aangekondigd wanneer zij binnen de tien jaar de macht in Nederland zullen hebben overgenomen, beschikt de C.P.N. voorshands nog niet over zodanige machtsmiddelen. Het Propaganda-Bureau der partij moest derhalve naar andere wapenen grijpen om politieke tegenstanders te treffen. Dit verklaart het terugvallen op een methode, die de C.P.N. in 1940 op de S.D.A.P. toepaste. Men wilde destijds de S.D.A.P. onmogelijk maken voor de arbeidersmassa door haar leiders te ontoren. Dit moest thans wederom geschieden, waarbij de P.v.d.A. en haar voorzitter als voornaamste doelwit werden gekozen.

"De Waarheid" opende te beginnen met het nummer van 12 Juni j.l. de aanval onder de algemene kop "De grote samenzwering in Nederland". Een serie niet-ondertekende artikelen, waarvan twee verluicht met onduidelijk gereproduceerde processen-verbaal, wilde het bewijs leveren, dat de voorzitter van de P.v.d.A., Vorrink, een terecht omstreden en twijfelachtig figuur zou zijn. Enkele maanden tevoren had "De Ochtendpost" (John Kappes) publicaties van deze aard gedaan.

Opschriften als "Koos Vorrink, komende man van de Nazi's. Hij is voor 90% nationaal-socialist, zegt Schreieder" werden

thans in "De Waarheid" afgedrukt, om de belangrijkheid van de "onthullingen" op te werken. De inhoud bestond uit zogenaamde officiële documenten, processen-verbaal van verhoor van Duitse gevangenen. Vorrink werd in de bijdragen van verraad aan de verzetsbeweging beschuldigd.

Het Partijbestuur der C.P.N. deed in den lande eveneens in massa-oplage een manifest verspreiden, waarin op dezelfde manier werd geageerd. Eind Juni en begin Juli werden deze manifesten onder de titel "WAT DEED VORRINK?" verspreid, in Amsterdam en enige andere steden zelfs huis aan huis. In dit manifest zijn afdrukken van de processen-verbaal van verhoor, zoals die reeds in "De Waarheid" van 12 en 15 Juni j.l. waren gepubliceerd, opgenomen. Voorts werd door de C.P.N.-leiding in dit manifest aan de "Nederlandse democraten-socialisten" de navolgende verzekering gegeven:

"U treft geen blaam, noch Uw partij, door de beschamende gedragingen van Vorrink en Goedhart, die thans aan het licht zijn gekomen. De waarheid werd voor U verborgen gehouden. Maar wel is het Uw plicht om thans deze zaken grondig te overwegen en na te gaan waarheen deze Vorrink-groep U heeft geleid. Het zijn deze mannen, die de sociaal-democraten en communisten, welke tijdens de oorlog zo eensgezind streden, na de bevrijding tegen elkaar op hebben gezet. Zij droegen de splijtzwam weer opnieuw in de arbeidersklasse en loodsten een groot aantal S.D.A.P.-ers in de burgerlijke P.v.d.A. Zij hebben daardoor een meerderheid van sociaal-democraten en communisten verhinderd, die ons land een vooruitstrevend bewind had kunnen brengen. Zij hebben Boel op het kussen gebracht, waardoor ons land steeds verder bergafwaarts gaat. Zij bukten steeds verder voor de Roomse reactie, die geheel het Nederlandse volk aan de Roomse totalitaire ideeën wil onderwerpen. Zij zetten hun anti-nationale gedrag van tijdens de bezetting voort!!"

Volgens het manifest zouden alleen de eenheid van sociaal-democraten en communisten ons land van de ondergang kunnen redden.

Inmiddels hebben de heren VORRINK en GOEDHART bij de justitie tegen het dagblad "De Waarheid" een klacht wegens smaad ingediend. Dat de P.v.d.A. en haar persorganen zich tegenover dit alles evenmin onbetuigd lieten, ligt voor de hand. Inmiddels bleef het niet bij de onthullingen alleen, want deze publicaties bleken de partijgenoten en geestverwanten, onder wie vele A.N.J.V.'ers, te activeren.

Zo hebben communisten en leden van het A.N.J.V. in de hoofdstad de verkiezingsactie van de P.v.d.A. bemoeilijkt door het aanhopen van spreekkoren in openlucht-bijeenkomsten en het gooien met stenen. Ook werd getracht de geluids-auto's van de P.v.d.A. onklaar te maken. Deze on-democratische gezindheid, welke zich waarschijnlijk mede als gevolg van de artikelenreeks in "De Waarheid" bij deze lieden openbaarde, kan het duidelijkst worden gedemonstreerd met de tekst van dit communistische spreekkoor:

"Rood is troef,
Vorrink is een boef,
Vorrink is een zwendelaar,
Kiest daarom Gerben Wagenaar".

De z.g. onthullingen van "De Waarheid" waren voor de redactie van (de onafhankelijk socialistische) "De Vlam" aanleiding op te merken:

"De arbeiders, die besmet worden door het morele en politieke bederf, dat "De Waarheid" verspreidt, zijn verloren voor het socialisme. Zij worden rijp voor een ontarding, die gaskamer en concentratiekamp tot symbool heeft".

De straatschenderij stond in scherp contrast met de klachten der communisten over op hen en hun partij uitgeoefende terreur. Het Tweede Kamerlid der C.P.N., Jan HOOGCARSPPEL, kreeg 10 Juni 1948 verlof om op 23 Juni d.a.v. de Minister van Binnenlandse Zaken te interpellieren "over het feit, dat burgemeesters van verscheidene Nederlandse gemeenten bij de voorbereiding van de verkiezingen zalen onthouden aan belangrijke groepen van het Nederlandse volk". Bij deze gelegenheid zeide hij o.m.:

"Er heerst een bepaalde terreur in ons land en die terreur maakt het een bepaalde partij - (de C.P.N.) - onmogelijk haar opvattingen aan de kiezers kenbaar te maken. Dit moet ten eerste worden afgekeurd en bestreden".

"De Waarheid" (10-6-'48) had bij bovengenoemde interpellatie-aanvraag o.m. aangetekend:

"In de provincies Noord-Brabant en Limburg, waar de colleges van B.en W. uiteraard overwegend katholiek zijn, wordt het een minderheid onmogelijk gemaakt propaganda voor de verkiezingen te voeren. Binnen de grenzen van Nederland verhindert een toevallige meerderheid van katholieken aan communisten van het grondwettelijk recht gebruik te maken om propaganda te voeren voor hun kandidaten. Zaalafdriving, verbod om met geluidswagens te rijden e.d. zijn daar schering en inslag.

Wij tartten de regering één gemeente aan te wijzen, waar de communisten de meerderheid hebben, zoals b.v. in Oost-Groningen, waar aan enige partij moeilijkheden in de weg worden gelegd".

Maar ook elders in ons land, zo vervolgde deze aantekening in "De Waarheid", treedt de katholieke reactie op. Het dagblad der communisten in Nederland wijdde vervolgens in den brede uit over een afwijzende beschikking van Vleuten's burgemeester op het verzoek van het district Utrecht der C.P.N. om met een geluidswagen in zijn gemeente verkiezingspropaganda te maken. Als reden werd, volgens "De Waarheid", opgegeven, dat de C.P.N. blijkens haar ideologische grondslag en door haar praktische werkzaamheid een zeer ernstig gevaar betekent voor het behoud van de hoogste geestelijke en menselijke waarden en, dat de C.P.N. er op gericht is, de pijlers van het Nederlandse rechts- en staatsbestel te ondermijnen. Zij zou een ernstige en rechtstreekse bedreiging vormen voor het behoud van de kostbare democratische vrijheden en grondrechten van het Nederlandse volk. Tijdens zulk een propagandatocht zou een ernstige verstoring van de openbare rust en orde te duchten zijn.

Het gaat er, aldus "De Waarheid", ten slotte minder om wat het Vleutense potentatje denkt dan wel of de regering van ons land, die over de grondwettelijke vrijheden van ons volk te waken heeft, het optreden van vele katholieke colleges of burgemeesters dekt, ja dan neen.

De Minister van Binnenlandse Zaken, de heer Witteman, heeft in de Tweede Kamer bij de interpellatie-Hoogcarspel inderdaad van zijn standpunt ten deze doen blijken. De bewindsman

zeide o.m.: "Ik hecht er aan op dit punt duidelijke taal te spreken. Wanneer mij wordt gevraagd of de centrale Overheid, de Regering, dekt de door de plaatselijke Overheid te dezen aanzien genomen besluiten, dan antwoord ik daarop bevestigend. De Regering is van mening, dat - het is niets nieuws dat te horen - de actie van de Communistische Partij moet worden beschouwd als gericht tegen het Staatsbelang en de democratische bestuursvorm. Daarom moet de Overheid zich in beginsel onthouden van elke medewerking aan propaganda van de Communistische Partij, Ik zeg: "in beginsel", omdat het verder een vraag is van plaatselijk belang of een weigering misschien niet een averechtse werking zou hebben.

Wanneer de geachte afgevaardigde dus vraagt of het niet juist zou zijn aandrang te doen uitgaan - hij wilde niet zozeer spreken van vernietigingsrecht - op de plaatselijke besturen in de richting, als door hem gewenst, dan zeg ik, dat de Regering daartoe niet bereid is en die invloed niet wil oefenen.

Dat het 'in dezelfde streek voorkomt, dat de ene burgemeester iets toestaat, wat de andere weigert, is een gevolg van het feit, dat dit bij uitstek een materie van plaatselijke beoordeling is. Wat in de ene gemeente misschien kan worden geduld, kan in een andere gemeente niet gewenst zijn.

Hetzelfde geldt ten aanzien van de opmerking van de geachte afgevaardigde, de heer Hoogcarspel, dat in 1946 geen verstoringen van de openbare orde hebben plaats gehad. Ik heb reeds gezegd, dat deze zaak aan tijd en ook aan plaats is gebonden. Het is zeer goed mogelijk, dat wat in 1946 nog gemakkelijk kon worden geduld, in 1948 bezwaren met zich kan brengen in verband met de verstoring van de openbare orde.

Men kan deze zaak niet centraal beoordelen, men moet dit overlaten aan de plaatselijke organen, die daaromtrent uitdrukkelijk aangewezen zijn en die een eigen verantwoordelijkheid hebben. Wanneer mij bewijzen gevraagd worden van de stelling, dat de communistische partij zich in de toekomst van minder democratische middelen zou bedienen, dan wordt mij wel veel gevraagd. De Regering heeft ten aanzien van deze partij in dit opzicht weinig vertrouwen".

En verder:

"Ten slotte de vraag van de democratie. Wanneer men de Regering de vraag stelt of de houding van de lagere organen, die gedekt wordt door de centrale Overheid, niet ondemocratisch is, zou ik daarop willen antwoorden met een vraag, nl.: in welke zin? Ik heb het al eens meer gezegd, wanneer wij over begrippen als democratie en orde en vrijheid spreken, dan dreigt er een spraakverwarring te ontstaan.

Ik vraag: in welke zin is dit ondemocratisch? In de zin van de geachte afgevaardigde, in de zin van de volksdemocratie, zou ik zeggen, is het niet ondemocratisch, want het is zeer duidelijk, dat het volk in brede geledingen dit soort propaganda niet wenst. Wanneer men de democratie opvat in onze zin, in de zin, die het overgrote deel van de Nederlandse bevolking daaraan hecht, zou ik zeggen: formeel misschien wel, maar materieel niet, omdat het eenvoudig onduidelijk is, dat de democratische middelen en rechten worden gebruikt om de democratie te ondermijnen en te gronde te richten. Een Regering, die dat zou doen, zou zich belachelijk maken".

(Handelingen der Tweede Kamer 1947-1948, Vel 526, blad 2035).

III. "HERNIEUWDE POLITIEKE ACTIE" ALS C.P.N.-VERKIEZINGSSTUNT.

Te elfder ure kwam de leiding der C.P.N. met een vermeende onthulling over hervatting op korte termijn van "de koloniale oorlog" in Indonesië. Dit nieuwe papieren offensief werd prompt door de Minister-President gekwalificeerd als een bedenklijke verkiezingsmanoeuvre. Het betrof een proclamatie op gezag van de Communistische Partij van Nederland uitgegeven.

"Een nieuwe, vreselijke ramp bedreigt U! Leidende kringen in Batavia en Den Haag hebben besloten tot een nieuwe militaire actie in Indonesië. Zo gaat het Indonesië-beleid der K.V.P. en P.v.d.A. van kwaad tot erger", aldus de kern van deze proclamatie der C.P.N. "aan het Nederlandse volk". De tekst werd in de eerste week van Juli, dus in het laatste stadium der verkiezingscampagne, in extenso afgedrukt in "De Waarheid" (1-7-'48). Namens de partij was deze proclamatie ondertekend door G.Wageenaar (voorzitter) en P.de Groot (algemeen secretaris).

Deze publicatie was de dag tevoren (30 Juni) in het communistische dagblad ingeleid met een verslag, evenals de proclamatie in grote typografische opmaak gebracht, over een geheime zitting van de Partijraad der K.V.P., welke op 29 Juni l.l. zou zijn gehouden. Professor Romme zou er verslag hebben uitgebracht over zijn reis naar Indonesië. De achtergrond van deze "Waarheid"-informatie werd duidelijker uit de letterlijke tekst, welke dan volgde. Deze luidt:

"Op zijn (Romme's) voorstel werd de hervatting van de militaire actie tegen de Republiek als noodzakelijk aanvaard. Gediscussieerd werd slechts over de vraag, of met het oog op de aanstaande verkiezingen, de termijn van de hervatting der militaire actie niet beter tot na de verkiezingen verschoven moest worden.

Enkele deelnemers aan de zitting brachten naar voren, dat de positie van de P.v.d.A.-leiding door een onmiddellijke hervatting van de oorlog onhoudbaar zou worden. Zij achtten een catastrofale verkiezingsnederlaag van de P.v.d.A., die hiervan het gevolg zou moeten zijn, niet gewenst". (Het onderstreepte werd gecursiveerd in het origineel).

"Verder vernemen wij, dat alle troepen-onderdelen in Indonesië nieuwe uitrusting hebben ontvangen. De medische diensten zoals de bloedtransfusie-dienst, zijn op komende acties voorbereid".

Niet alleen uit regeringskring, doch ook van de zijde van het secretariaat der K.V.P. volgde een ontkenning. "Het Vrije Volk" (3-7-'48) diskwalificeerde de proclamatie van het C.P.N.-bestuur als "het schandelijkste voorbeeld van verkiezingszwendel, dat de communisten tot nu toe hebben geleverd". Onrust en angst is het doel van al hun acties. Leugen en bedrog zijn de middelen, oordeelde het blad.

"De Waarheid" (2-7-'48) klampte zich na de tegenspraken vast aan een te Delft gehouden verkiezingsrede van Minister Witteman, welke haar bericht inzake "de hervatting van de koloniale oorlog" zijdelings heette te bevestigen. Zij achtte het démenti van het K.V.P.-secretariaat, dat noch de partijraad, noch het partijbestuur, noch het dagelijks bestuur van de K.V.P. sedert de terugkomst van Romme bijeen waren geweest, ontoereikend.

Over een afwijzing van de militaire actie, aldus beweerd door de Groot en de zijnen thans, werd niets gezegd. De communisten wilden nu kennelijk de rollen omkeren. Nadat hun beschuldigingen feitelijk gelogenstraf waren, eisten zij van de door hen beschuldigde partij een verklaring, inhoudend afwijzing van de militaire actie. Deze tactiek kon dan de schijn wekken, dat het gelijk aan de kant van "De Waarheid" was gebleven. In de weinige nog overblijvende dagen voor de 7e Juli borduurde het communistenblad op dit thema verder.

"De Waarheid" (6-7-'48) ontleende aan de "Delftse Courant", dat Minister Witterman in zijn verkiezingsrede te Delft zijn bezorgdheid had uitgesproken over de gang van zaken in Indonesië. "Hij zeide in de betreffende passage o.m., dat het gevaar bestaat, dat er een ogenblik zou kunnen komen, waarop opnieuw gewapend optreden nodig zou worden".

Het bestuur der "Vereniging Nederland-Indonesië", dat ten aanzien van de Indonesische kwestie politiek nauw verwant is gebleken aan de opvattingen der C.P.N., gaf over deze kwestie een verklaring uit, ondertekend door zijn voorzitter Prof. W.F. WERTHEIM. Daarin staat, zeer voorzichtig geredigeerd: "Het schijnt, dat de Nederlands-Indische regering steeds meer en uitsluitend vertrouwen stelt in haar militair en economisch overwicht over de Republiek. Er zijn ernstige aanwijzingen, dat een hernieuwd militair optreden van Nederlandse zijde op zeer korte termijn weer tot de reële mogelijkheden behoort!" De politieke achtergrond van deze door de C.P.N. uitgebuide verklaring (zie Waarheid 30-6-'48) is elders in dit overzicht onder het hoofdstuk "Indonesië" toegelicht.

IV. HET TOENEMENDE POLITIEKE ISOLEMENT DER COMMUNISTEN.

Niet alleen de in het voorgaande hoofdstuk gememoreerde, van hogerhand geuite critiek op de gedragingen der C.P.N., trok in de tweede helft van Juni de aandacht. Ook een stortvloed van perscommentaren brak los in bladen van de meest verschillende politieke richting en ideologische overtuiging. De uitspraken van de pers behelsden, zoals eerder in dit overzicht werd vermeld, een scherpe afwijzing van de C.P.N.-praktijken inzake het geval-Vorrink. "Het Parool" (18-6-'48) repte over "riooljournalistiek", welke, aldus het blad, ten doel had de "valse voorstelling ingang te doen vinden, dat alleen de communisten illegale "verzetshelden" en alle andere, met name socialistische illegalen, in feite lafaards waren".

In voormalige verzetsschikkingen bloek de reactie hier en daar bijzonder fel. In de afdeling Amsterdam van de Bond van Oud-Illegale Werkers was onder de leden reeds geruime tijd een stroming, welke de samenwerking met de communisten in de bond wilde verbreken. Men wilde daartoe geraken door het opnemen van het devies: "TROUW AAN ORANJE" in de te wijzigen statuten. Op 7 Juni l.l. werd de derde vergadering gehouden, waarop dit voorstel zou worden behandeld, maar door onderlinge onenigheid kon geen beslissing genomen worden. De bijeenkomst werd opnieuw verdaagd. De artikelenreeks in "De Waarheid" zou de veronderstel-

ling kunnen wettigen, dat terzake nu spoedig een beslissing valt. De redacteur van "Ons Baken", het orgaan van bedoelde bond, wees in het nummer van 19-6-'48 onder de titel "Besmeuring van het verzet" op de desbetreffende artikelen in "De Waarheid". Hij verklaarde o.m., dat deze publicaties geschieden "om geen andere redenen, dan dat die slachtoffers - (van Schreieder) - tot de politieke tegenstanders van de C.P.N. behoren".

"Ik heb mij" - zo ging hij verder - "tot op de dag van vandaag verzet tegen uitsluiting van onze communistische leden. Ik meen echter, nu "De Waarheid" zich niet ontziet, verzetslieden met stromen modder te besproeien, dat zij voor de keus moeten worden gesteld, openlijk af te keuren en te bestrijden de roddelcampagne van Paul de Groot c.s. of er uit. Ik althans", aldus de redacteur van "Ons Baken", "ga niet langer aan een tafel zitten met lieden, waarvan ik niet de garantie heb, dat zij eerlijk zijn, ook al verschilt mijn politiek inzicht van het hunne. Deze garantie heb ik niet. En het heeft er niets mee te maken, dat de laster en de leugen van Paul de Groot, inclusief zijn vervalsingen, Vorrink betreffen. Ik verlang een uitspraak ten aanzien van de zaak zelf, ik wil de heer Paul de Groot dwingen, niet met een - uit zijn persoonlijke lafheid voortspruitende - perspublicatie, maar open voor het front van de Nederlandse arbeiders, inclusief de communisten, waar te maken wat hij roddelt. Paul de Groot is een bewuste leugenaar, die lastert uit overwegingen, ontleend aan de opvattingen, die hij heeft omtrent politiek fatsoen. Hij is bovendien een lafbek, wat wij al 20 jaar weten, omdat hij zijn smeerpijperij geniepig achter een soort oncontroleerbare anonimiteit verhuult".

In de afd. Velsen van genoemde Bond van Oud-Illegale Werkers is, blijkens "Het Vrije Volk" van 18-6-'48, reeds het besluit genomen, de communistische leden uit de afdeling te verwijderen.

H. van RANDWIJK noemde in "Vrij Nederland" (19-6-'48) de Waarheid-publicaties "communistische vuilspuiterij" en oordeelde verder: "Het is een viezigheid, een smeerlapperij, die zijn weerga niet heeft in Nederland". De "Groene Amsterdammer" concludeerde: "In de politieke strijd noemt men zo iets een stinkbom". "De Vlam" vraagt "uitschakeling van diegene, die de arbeiders door fascistische laster trachten te bedorven". In "Trouw" en "De Tijd" verschenen resp. een hoofdartikel en een door twee katholieke oud-verzetslieden gegeven verklaring, ten gunste van de vaderlandse ongereptheid van Vorrink. "De Tribune" (Trotskyistisch) zag de onderhavige publicaties van "De Waarheid" als een poging "om eigen verraad te verdoezelen".

De redactie van "Het Vrije Volk" en het partijbestuur van de P.v.d.A. sprongen, zoals bekend, direct in de bres, om de partijvoorzitter te verdedigen; eerstgenoemde o.a. door het publiceren van een rapport van verhoor van Rauter, laatstgenoemde door de uitgave van de brochure: "Wat deed Koos Vorrink". Dit boekje bevat verklaringen van personen, die in de bezettingstijd met Vorrink hadden samengewerkt in het verzet.

"De Waarheid" (15-6-'48) publiceerde in antwoord hierop een artikel "Door de mand". De publicatie over Vorrink was volgens de redactie geschied op het uitdrukkelijk verlangen van het partijbestuur van de P.v.d.A. Eerst wordt daarin uiteengezet,

hoe de communisten de verkiezingsactie beschouwen "als een ernstige voorlichting van het volk, niet alleen over de programma's der partijen, maar ook over de personen van de kandidaten". De redactie van het communistische dagblad herinnert daarna aan de briefwisseling tussen Gerben Wagenaar en het partijbestuur van de P.v.d.A. Het schrijven van G. Wagenaar d.d. 8-2-1948 aan het partijbestuur van de P.v.d.A. hield, aldus "De Waarheid", in "een voorstel, om tot het benoemen van een commissie over te gaan, die de gedragingen van de leden van beide partijen tijdens de bezetting zou onderzoeken".

Dit voorstel werd gedaan "omdat het P.B. van de C.P.N. beschikte over voor de leden van het P.B. van de P.v.d.A., in casu de partijvoorzitter Vorrink, bezwarend materiaal".

"De Waarheid" deelt dan verder mede, dat bij schrijven van 26-2-'48 dit voorstel door het P.B. van de P.v.d.A. van de hand werd gewezen met de motivering:

"Als U over documenten en getuigenverklaringen beschikt, die U voor de S.D.A.P. in de bezettingstijd of voor leden van het tegenwoordige partijbestuur bezwarend acht, dan kunt U het algemeen belang niet beter dienen, dan door een en ander aan de openbaarheid prijs te geven".

De algemeen partijsecretaris der C.P.N. Paul de GROOT, ontkende in een oopenbare vergadering (d.d. 14-6-'48), dat de publicatie over Vorrink in "De Waarheid" een verkiezingsstunt zou zijn. Een week later zei de Groot, wederom sprekende over Vorrink's politiek, dat het een schandaal was, dat karakterlozen thans de leiding hadden in een politieke partij en in de regering. Ook in de C.P.N. waren dergelijke gevallen voorgekomen, maar, aldus beweerde hij, het partijbestuur had deze mensen onmiddellijk uit de partij gestoten.

Deze voorstelling van zaken klopt niet met het standpunt, dat de C.P.N. in 1946 innam bij de controversse Koos Vorrink - Arnold Meyer. Destijds had Moskou echter nog niet het sein gegeven om de socialisten te vuur en te zwaard te gaan bestrijden. Dit kwam eerst via Zhdanov van het machtige Politburo tot uiting in de Cominform-instructie van September 1947.

Derhalve kon "De Waarheid" in een artikel d.d. 25 April 1946 nog aldus schrijven:

"Wij kunnen met "Het Vrije Volk" eens zijn, dat de wijze, waarop de katholieke pers de geruchten rond Vorrink in de wereld heeft gebracht, smoerpijperij is van de ergste soort".

Dit klinkt nu als een requisitoir tegen de huidige eigen gedragingen van "De Waarheid". Op 30 Juni 1948 deelde het blad in een artikel "Misgeschoten" echter mede: "dat de redactie van "De Waarheid" in die tijd Vorrink nog voor een deel van de democratische beweging aanzag, was een foutieve opvatting, die door het Kerstcongres van de C.P.N. in 1947 zelfkritisch is rechtgezet. De houding van de Vorrink-groep sinds die tijd, haar anti-nationale en anti-democratisch optreden in dienst van de dollar, hebben haar volledig in het kamp van de reactie geplaatst".

Ook hier dus nog eens een herhaling van de Sowjet-Russische beschuldigingen tegen het Westen, meer in het bijzonder tegen wat Zhdanov ter Cominformconferentie in Polen noemde "de rechtersvleugel van de socialisten".

Van September 1947 af nam de openbare demonstratie van politieke onverdraagzaamheid en vijandigheid der communisten ook in Nederland hand over hand toe. Dit leidde noodzakelijkerwijze tot een toenemend politiek isolement der C.P.N. Andere partijen en groeperingen voelden zich genoodzaakt meer vastberaden te gaan optreden tegen communistische ondermijningsmethoden.

In Amsterdam werd in de afgelopen maand het Comité "Kroningsstad", waarin een aantal communisten mede zitting had, ontbonden. Het heeft zich daarna zonder communistische leden opnieuw gevormd.

"De Groene Amsterdammer" (26-6-'48) heeft aan deze geste in afkeurende bewoordingen een hoofdartikel gewijd. Het ziet in deze uitbanning van communisten uit het Comité Kroningsstad een krenking van de oproep tot eenheid, welke H.M.de Koningin tot Haar volk richtte, toen zij enkele weken tevoren door de radio Haar troonsafstand aankondigde.

Het weekblad vervolgt dan letterlijk: "Wanneer een vertegenwoordigend lichaam geen vertrouwen meer heeft in een door dat lichaam gekozen bestuur, kan het die bestuurder zijn vertrouwen opzeggen en daaraan de nodige consequenties verbinden. Dat kan gelukkig of minder gelukkig zijn, maar het is in de haak. Als men echter bij de huldiging van de Vorstin een groep landgenoten, die daaraan wil deelnemen, uitsluit op grond van hun politieke gezindheid, dan is dat niet in de haak. Dan gaat men terug naar de ongelukkige tijd, waarin men zong: "Weg met de socialen, leve Willem Drie". Dan betreft men het Vorstenhuis in politieke tegenstellingen, waar het Vorstenhuis te allen tijde boven verheven moet blijven. De Koningin is koningin van alle Nederlanders, ook van diegenen, die op lijst 4 zullen stemmen.

Dat dit gebeurd is vlak nadat de Koningin met zoveel klem heeft aangedrongen op "eendracht en nog eens eendracht", is bijzonder bitter".

In de boezom van de redactie van het weekblad, dat deze principiële beschouwing wijdde aan een actuele kwestie, zouden, volgens "De Waarheid" (2-7-'48) tegenstellingen over de te voeren koers bestaan. "De Groene" (3-7-'48) deelde zonder meer mede, dat aan Mr.S.DAVIDS op zijn verzoek ontslag was verleend als redacteur. Hij had zich bereid verklaard nog korte tijd zijn werkzaamheden aan het blad voort te zetten. Mr.Davids, die tot nu de buitenlandse overzichten verzorgde, stond, naar "De Waarheid" meent te weten, afkerig tegenover de vijandige toon jegens de Sowjet-Unie en de landen van Oost-Europa. "In het bijzonder was er een diepgaand geschil wogens de vijandige berichtgeving over de gebeurtenissen in Tsjecho-Slowakije. In plaats van Mr. Davids werd destijds iemand anders aangezocht om die gebeurtenissen te verslaan. Ook de anti-communistische koers in binnenlandse zaken had niet de goedkeuring van Mr.Davids", aldus nog steeds "De Waarheid" van 2 Juli l.l., die er voorts bij vertelde, dat "het blad voornamelijk vanwege de buitenlandse overzichten van Mr.Davids werd gelezen". Een recente correspondentie over Tsjecho-Slowakije in "De Groene" behelsde inderdaad een duidelijke afwijzing van de communistische praktijken aldaar. Het feit dat "De Waarheid" aan het ontslag van Mr.Davids zoveel relif verleend heeft, duidt in elk geval op een door de redactie van het communistische blad gevoelde geestverwantschap met de scheidende redacteur.

Niet alleen in het staatkundige en burgerlijke verkeer is in ons land een al dan niet door de communisten gewenste scheiding der geesten waar te nemen. Ook in de vakbeweging komt een duidelijk stelling nemen meer dan voorheen tot uiting. De "Onafhankelijke Vak Beweging" (O.V.B.) kwam tot stand o.m. als reactie op de overwegende machtsinvloed van de C.P.N. op de Eenheids Vak Centrale (E.V.C.). Een poging van Antoon van den BERG om d.d. 11 Juni j.l. te Amsterdam een oprichtingsvergadering van de O.V.B. toe te spreken werd onmogelijk gemaakt door politieke tegenstanders. De bijeenkomst eindigde in groot tumult. Bij een dreigend handgemeen verzocht de concierge van het vergadergebouw politiehulp, waarna de vergadering werd ontbonden.

Tenslotte kan nog dit voorval worden gesignaleerd:

Bij de verkiezingen van leden voor de Bondsraad van de Algemene Nederlandse Diamantbewerkers Bond, waarvoor niet minder dan acht communisten kandidaat waren gesteld, onder wie het reeds geschorste, aftredende lid, SPAANS, werd geen der communisten gekozen.

V. DE C.P.N. EN HET BUITENLAND.

Het Westelijk bloc, waarover het Kremlin reeds de fiolen van zijn toorn uitstortte, en dat als reactie een samengaan van vijf communistische partijen in West-Europa bewerkstelligde, werd ook door de communisten in het Nederlandse Parlement bestreden. Het C.P.N.-kamerlid Joop van SANTEN noemde het wetsontwerp ter goedkeuring van het Verdrag tussen België, Frankrijk, Luxemburg, Nederland en het Verenigd Koninkrijk Groot-Brittannië en Noord-Ierland, dat 17 Maart 1948 te Brussel was ondertekend, een van de belangrijkste, zo niet het belangrijkste, dat op het gebied van de buitenlandse politiek aan het Parlement werd voorgelegd. In de Eerste Kamer heeft hij d.d. 23 Juni l.l. in een uitvoerige rede dit verdrag gelaakt als een voortzetting van de anti-Sowjetpolitiek van vóór 1940, als een nieuw hoofdstuk ervan na 1945. Zijn critiek richtte zich speciaal tegen Churchill, wiens naam zowel voor als tijdens de oorlog verbonden zou zijn geweest aan de interventie-politiek tegenover de Sowjet-Unie. Naar communistische mening berust de hele collectieve veiligheid niet in de eerste plaats op de kapitalistische regeringen, maar op de grote volksmassa's, de miljoenen en miljoenen kleine mensen, die geen behoefte hebben aan oorlog. Op deze massa's zouden de communisten voortdurend een beroep doen om trouw te blijven aan de anti-fascistische beginselen tegen Hitler. Dezo Senator achtte "trouw aan het bondgenootschap met de grote Sowjet-Unie" geboden in het belang van de vrede. "De Waarheid" had reeds eerder (12-5-'48) betoogd, dat het tot stand brengen van militaire blokken, als er geen rechtstreeks oorlogsgevaar dreigt, wel uitermate geschikt was om onnodige spanningen teweeg te brengen. Tot schande van het land had de Nederlandse regering daaraan volgens het blad meegedaan.

In de Tweede Kamer-vergadering van 1 Juli j.l. voerden de communistische afgevaardigden eveneens oppositie tegen het op 16 April 1948 te Parijs ondertekende verdrag nopens Europese economische samenwerking, met de bekende verguizing van de Marshall-politiek en het "Amerikaanse imperialisme". De fractieleider van de P.v.d.A., de heer v.d.Goes van Naters, herinnerde er het C.P.N.-lid Haken aan, dat zijn partijgenoot van Santen zich in de Eerste Kamer direct na het edelmoedig aanbod van generaal Marshall daarover positief had uitgelaten. Toen waren de instructies van Moskou nog niet gekomen, Maar ook Rusland zelf had zich, blijkens zijn eerste reacties, gans niet afkerig getoond van de Amerikaanse dollars. Het wilde voor ieder land het geld, dat het kan krijgen, maar vooral niet in enge samenwerking; een merkwaardig onsocialistische geesteshouding, die alleen uit de nationale belangen van dat land kon worden verklaard. Dat Rusland geen economische samenwerking in Europa als geheel wenste, noemde het kamerlid v.d.Goes v.Naters een drama van onze tijd, dat men als feit echter te aanvaarden had.

Beide ontwerpen zijn inmiddels door het parlement goedgekeurd met de C.P.N.-fractie tegen.

Ook op internationaal plan blijft de Communistische Partij zich inspannen om aan te tonen hoezeer zij gekant is tegen de Marshall-actie. In het blad van het Communistisch Informatie Bureau (Cominform) van 15 Mei '48 schreef Paul de Groot (in de Engelse editie) over "Struggle for democracy and national independence in Holland" (Strijd voor democratie en nationale onafhankelijkheid in Nederland). Daarin werd o.m. beweerd, dat de meerderheid der werkende mensen de communistische partij volgt, zoals bij de 1 Mei-demonstraties is gebleken.

Een andere komische noot, welke echter niet eigenhandig door de C.P.N. werd gekraakt, is van de laatste oogst. Radio Moskou gaf voor binnenlands gebruik (zie Volkskrant 9-7-'48) dit commentaar op de verkiezingen in Nederland.

"Deze verkiezingen zijn gehouden met gebruikmaking van alle democratisch-kapitalistische terreurmethoden. De communisten waren niet vrij bij het uitbrengen van hun stem. Zij werden gehindord en gemolesteerd door speciaal door de andere politieke partijen afgerichte terreurploegen. Het was de communisten niet mogelijk aan de verkiezingspropaganda mee te doen, daar hun plakaten systematisch werden afgescheurd. In Rotterdam bereikte deze terreur een hoogtepunt. De leider der communisten werd gearresteerd door de politie. Vijf duizend vorontwaardigde communisten organiseerden hierna een demonstratie voor het politiebureau, waar zij de invrijheidsstelling van hun leider eisten. De politie greep in en opende het vuur op de betogers".

De Nederlandse pers publiceerde de toelichting, dat een Tass-oorrespondent op doorreis in Nederland kanttekeningen op de verkiezingen maakte. In Rotterdam, zo is gebleken, werd een communistische plakker door een agent opgebracht, waarbij omstanders front tegen de politieman maakten. Deze loste een schot in de lucht, waarmee de ordeverstoring tegelijk was opgeheven. Voor zover bekend, heeft Radio-Moskou het "sterke ver-

haal" van de Tass-correspondent niet in de Nederlandse auditie van de Sowjet-Russische omroep opgenomen. Het zou averechtse propaganda zijn geweest.

"De Waarheid" (10-7-'48) kwam met een ironisch bedoeld verweer, dat evenwel feitelijke argumenten tegen "dit journalistieke uitspattinkje" ontbeerde. Wel verviel het blad in een herhaald requisitoir over op communisten toegepaste terreur en over verkrachting van de grondwettelijke vrijheden in ons land. "Natuurlijk", aldus de communistische krant, "heeft Radio-Moskou mededelingen gedaan over de verkiezingen in Nederland, maar even natuurlijk zijn deze mededelingen door Nederlandse kranten zo "verfraaid" weergegeven om de werkelijke terreur, die er in ons land was en is, te verbergen".

De bekende overdrijvingen, welke de communistische propaganda altijd weer gebruikt om het revolutionaire sentiment op te voeren, ontbraken ook hier niet. Wel werd erkend, dat er niemand in Nederland in zijn stemhokje werd gemolesteerd, "maar wekenlang is er in talloze variaties een terreur op de linkse bevolking uitgeoefend, én door leden van de K.V.P. én door leden van de P.v.d.A., die de kenmerken droegen van de methodes der Nazi's.

Geen affiche van de C.P.N. was in Nederland veilig. De C.P.N.-borden op de Amsterdamse bruggen, die betaald waren door de Amsterdamse arbeiders, waren vogelvrij. Politie-agenten in Maastricht en elders krabden in alle openlijkheid onze affiches van de muren. In Lochem leurde men langs de huizen met dreigementen: als je op lijst 4 stemt, kom je in het concentratiekamp. Dat deden P.v.d.A.-ers! Katholieke arbeiders werden geprest een l uit of voor hun ramen te hangen op straffe van in-trekking van steun van de kerk.

Menig rijksdaaldertje hebben wij als "gewotensgeld" van zulke geintimideerden dan wel gebroodroofden ontvangen. Zaalafdriving was schoring en inslag. Het N.J.V. dwong zaalhouders, die een lokaliteit ter beschikking van de C.P.N. hadden gesteld, de verhuur weer af te zeggen, wilden zij prijs stellen op behoud van have en goed.

Geestelijkheid, burgemeesters, politie-autoriteiten en besturen der niet-communistische politieke partijen waren zoveel handen op één buik om de communisten in hun verkiezingsactie te hinderen. Provocateurs en knokploegen voltooiden het beeld.

De regering was voorgegaan door het optreden der autoriteiten niet af te wijzen en eerder reeds door haar anti-communistische wetten en het weigeren van spreektijd voor de radio".

De banvloek, op gezag van het Cominform uitgesproken tegen de communistische machthebbers in Joegoslavië, moet de Nederlandse partijgenoten wel danig hebben verrast. En niet alleen hen! De sensationele aanklacht tegen Tito en zijn voornaamste medewerkers heeft in veel wijdere kring groot opzien gebaard. Het Communistische Informatie Bureau, dat onder de hoge bescherming van het Russische Politburo vorig najaar openlijk ging optreden, omvatte negen communistische partijen; die uit de Sowjet-vazalstaten (Joegoslavië inclusief) en de Franse en Italiaanse c.p. waren er bij aangesloten. Thans is de Joegoslavische communistische partij uit het Cominform gestoten. De wereldpers

bracht een samenvatting der conclusies van het Informatiebureau op 29 Juni 1948. De dag tevoren had het communistische blad "Rude Pravo" te Praag de officiële verklaring wereldkundig gemaakt. Het Cominform beraadslaagde nabij Boekarest, in de voormalige Roemeense koninklijke residentie, en koos tenslotte voor zijn beschuldigingen de scherpste vorm. In het Franse dagblad der communisten "L'Humanité" besloeg de tekst, onderverdeeld in 8 punten van critiek en de daaruit genomen conclusies, een volledige pagina druks.

Het weekblad van de C.P.N. "Voorwaarts", van 10 Juli j.l. bracht de Cominform-resolutie in Nederlandse vertaling. De voornaamste beschuldiging houdt voor Tito en zijn vooraanstaande functionarissen in, het najagen van een anti-Russisch nationalisme. Het Volksfront verzwakte de partij als politieke macht. De partij moest echter de hoogste organisatievorm zijn. Aan die stelregel zouden Tito e.s. de hand niet hebben gehouden. Integendeel, zij werden aangeklaagd de communistische partij te hebben willen liquideren. De partijgenoten in Joegoslavië werden derhalve aangespoord om maarschalk Tito en zijn trawanten te verwijderen en andere politieke leiders te kiezen.

Begin Juni 1948, dus enige weken voor het openlijk uitbreken van het conflict, had het orgaan van het Cominform "voor een blijvende vrede, voor een volksdemocratie!" zeer apert geaccentueerd, dat de partij boven het Volksfront staat. De recente gebeurtenissen hebben die vaststelling nog meer actueel gemaakt. In vertaling luidde de desbetreffende passago:

"De Marxistische (d.w.z. de communistische) partij staat als hoogste vorm van de organisatie van de arbeidersklasse boven alle andere organisaties, ook boven het Volksfront. Daar het Volksfront in een gehele reeks landen een organisatie voor arbeidersmassa's is geworden, zou het gevaarlijk zijn de communistische partij en het Volksfront als één te beschouwen, of de partij ondorgeschikt te maken aan het Volksfront. In die omstandigheden zou de partij onvermijdelijk ophouden de leidende kracht en de voorwacht van de arbeiders te zijn".

Hieruit bleek reeds, dat in de volksdemocratieën de touwtjes strakker worden aangehaald. Ongetwijfeld houd de selectie, toegepast in de C.P.N. en de andere communistische partijen in het Westen, mede verband met die speciale, alles beheersende taak, welke uitsluitend aan de partij wordt toebedeeld.

Het Cominform-besluit is te pril om reeds thans op afdoende wijze te kunnen peilen welke reacties het in de communistische geleiders heeft uitgelokt. De Joego-Slavische partij, met Tito aan het hoofd, heeft de beschuldigingen met verontwaardiging als lasterlijke aantijgingen verworpen.

De weerslag in ons land is in de kringen der C.P.N. nog vrij beperkt. In tegenstelling met Frankrijk, waar de communistische leiders mede aansprakelijk zijn voor de ondertekening van het vonnis van het Cominform, is door de Nederlandse partij geen speciale vergadering belegd, waarin de beschuldigingen als gerechtvaardigd werden erkend.

Dit wil geenszins zeggen, dat de C.P.N.-élite er afwijzend tegenover zou staan. In "De Waarheid" (30-6-'48) werd het banvonniss tegen Tito verdedigd in een hoofdartikel, getiteld "Zelfcritiek, bewijs van kracht". Het loont de moeite hieruit enkele passages te citeren:

"In de tegenwoordige tijd heeft de strijd van de arbeiders en boeren in elk land afzonderlijk, een nog grotere internationale betekenis dan vroeger. Elk succes in het ene land versterkt deze strijd overal ter wereld. Elke fout in het ene land schaadt de algemene vooruitgang".

In hetzelfde artikel haalt de schrijver enkele zinsneden aan, ontleend aan de Cominform-krant, bovenvermeld, van 15 Juni 1948, te weten o.a.:

"Lenin en Stalin hebben ons geleerd, dat juist wanneer een Marxistische partij aan de macht is gekomen, de zelfcritiek dringend noodzakelijk is, omdat leden van de regeringspartij, door de successen meegesleept, hoogmoedig kunnen worden, in gebreke kunnen blijven om hun zwakten te bemerken en daardoor het werk van de vijand kunnen vergemakkelijken".

"Alleen burgerlijke partijen, die de waarheid verbergen bedekken hun tekortkomingen met de verklaring, dat alles in de beste orde is; alleen partijen, die door de historie veroordeeld zijn, vrezen het daglicht en de critiek. Inderdaad, indien de bourgeoisie ook maar de geringste zelf-critiek zou beoefenen, indien zij ook maar de geringste vrije critiek van haar tekortkomingen zou toepassen, zou er van de burgerlijke orde geen steen op de andere blijven".

En tenslotte merkt "De Waarheid" daar dan bij op, dat de critiek zelve een demonstratie is van de wijze, waarop de Marxistische politiek van de communisten verwezenlijkt wordt, in volle openbaarheid, rekenschap gevende aan het volk zowel van de goede als van de slechte dingen. Zij ontzouwt alle verdachtmakingen over de "persoonlijke dictatuur", die de communisten zouden nastreven en bewijst het waarlijk democratische karakter van het communisme, dat ook de populairste leiders aan de scherpe controle van de massa onderwerpt.

In deze trant hebben Paul de Groot, Koejemans en enkele andere woordvoerders der C.P.N. zich in de laatste week, zij het meestal terloops, uitgelaten over de gebeurtenissen in Joegoslavië.

Nu reeds kan uit deze inmenging van het Cominform in de binnenlandse aangelegenheden van een officieel onafhankelijke en soevereine staat deze conclusie worden getrokken: De communistische partijen, waar ook ter wereld, zijn gehouden zich te conformeren aan het inzicht van de Russische moederpartij. Dit inzicht wordt vooral bepaald door het politieke en staatkundige belang van de Sowjet-Unie. Het is nauwelijks denkbaar, dat aan het Cominform door Stalin en zijn vertrouwden een onafhankelijkheid in politiek en economisch opzicht zou worden toegestaan, welke - al was het maar theoretisch - zou kunnen indruisen tegen de belangen van Moskou. De terechtwijzing van Dimitrov na zijn voorstel tot vorming van een Balkanfederatie illustreerde dit niet minder dan de veroordeling van Tito's drang naar zelfstandigheid.

Het oordeel van een Belgisch blad geeft de positie der communistische partijen kernachtig weer. Zij hebben rekenschap te geven van hun activiteit, zelfs als zij niet officieel bij het Cominform aangesloten zijn (zoals dat in de Lage Landen het geval is). Ook voor hen is de keus: gehoorzamen of uitgesloten worden.

Het ligt in de rede, dat de Communistische Partij van Nederland zich in haar top officieel moet uitspreken over haar standpunt ten aanzien van de Joegoslavische perikelen. Tot nu toe heeft de C.P.N.-pers de uitstoting van Joegoslavië alleen beschouwd als een uiting van het zelfkritische vermogen der communistische partij.

Moskou zal stellig meer verlangen, namelijk een rechtzinnig standpunt van alle dochter-partijen in naam van de partijdiscipline.

VI. DE LANDDAGEN VAN DE C.P.N.

De vijf regionale Waarheidszomerfeesten, welke dit jaar werden gehouden ter vervanging van één grote landelijke samenkomst op Birkhoven zoals in 1947, kregen door het ongunstige weer bijna alle een ongezellig karakter. Voor het welslagen van een verkiezingslanddag - en deze feesten te Amsterdam, Rotterdam, Heerlen, Enschede en Groningen waren niet anders - bleek het dubbel onwelkom. De zware regenval deed de Waarheidsfeestelingen in aantal danig slinken.

In het hoge Noorden waren d.d. 27 Juni j.l. 3000 deelnemers bijeengekomen, maar de buien verdreven nu en dan zovelen, dat er slechts enige honderden bezoekers aanwezig bleken te zijn. Hoewel in "De Waarheid" (14-6-'48) was aangekondigd; dat de Nederlandse Spoorwegen extra wagons voor de deelnemers aan de landdag te Groningen beschikbaar zouden stellen, was de trein, welke te 8.50 uur uit Leeuwarden vertrok, niet langer dan gewoonlijk. Extra wagons behoeften niet te worden aangehaakt.

In het Oosten des lands hadden ongeveer 1800 mensen de regen getrotseerd. Zondagsmorgens (27/6) werd op het Stationsplein te Enschede een optocht geformeerd door de deelnemers, die per trein of bus uit de districten centraal Gelderland en IJsselstreek waren aangekomen en door hen, die uit het district Twente, o.a. per autobus of op de fiets naar Enschede waren gereisd. Partijleden en sympathiserenden te Enschede waren o.a. door middel van "De Waarheid" opgeroepen aan deze optocht deel te nemen. Een grote rondgang werd door de stad gemaakt. Het totaal aantal deelnemers - mannen, vrouwen en kinderen - bedroeg 1500. Spandoeken met opschriften en rode vlaggen werden meege dragen. O.a. werd te midden van een groep A.N.J.V.'ers een rode vlag met hamer en sikkel meegevoerd.

Toen de stoet op het feestterrein arriveerde, wachtten aldaar ten hoogste 300 personen, zodat in totaal ca. 1800 belangstellenden present waren. De C.P.N.'ers noemden zelf getallen van 6000 tot 10.000.

Juist voordat men op het terrein aankwam begon het te regenen. Doordat de bui in hevigheid toenam zochten de meeste aanwezigen een schuilplaats onder een aantal langs het terrein opgestelde kraampjes met voornaperingen en etenswaar.

De op het podium aangebrachte geluidsinstallatie werkte onvoldoende. Het geluid was opmerkelijk zwak. Omstreeks een uur werd bekend, dat men er niet in was geslaagd in Enschede een zaal te verkrijgen om de bijeenkomst daar te houden. Fred Schoonenberg hield gedurende een half uur in een gestadig neervallende regen een toespraak voor ongeveer 300 om het podium geschaarde mensen.

Vervolgens heeft de districtsbestuurder J.H. Teiwes, om te voorkomen, dat velen ziek zouden worden, de bijeenkomst afgelast. Dit was omstreeks half twee in de middag. Aan de uitgang van het terrein werd een collecte gehouden: "niet voor de partij van de pier, maar voor de rode vier", zoals een collectant niet moede werd te roepen.

In het verslag, dat "De Waarheid" d.d. 28-6-1948 van het zomerfeest gaf, werd gesproken over 5000 deelnemers. "Enschede zag in een machtige demonstratie de groeiende krachten van de vooruitgang voorbij marcheren". Langs de straten stond het zwart van de mensen, heette het verder in het blad.

Tevoren had "De Waarheid" (24-6) ter aanmoediging geschreven, dat deze demonstratie vooral nu, dicht voor de verkiezingen, al het overige in de schaduw zou stellen. De landdag was echter zo grauw en zonloos, dat zelfs de schaduw niet kon worden geproduceerd.

Het Waarheidszomerfeest te Heerlen, op dezelfde Zondag gehouden, werd bijgewoond door ongeveer 500 personen. Het weer was ook hier, vooral in de middag niet al te gunstig. Van geestdrift was tijdens de spreekbeurten geen sprake. Te half vier werd de samenkomst reeds beëindigd verklaard.

De Landdag in Rotterdam werd al evenmin een succes. Bij het begin waren een paar duizend mensen tegenwoordig. Het weer werd in de middag wat beter. Toen groeide de belangstelling tot 7 à 8000 man. Onder hen waren vele jeugdige personen en kinderen. De stemming bleef ook hier ongeanimeerd.

In Amsterdam vond de "landdag", waarschijnlijk met het oog op de spreiding der communistische woordvoerders, op Zaterdag 26 Juni plaats. In de hoofdstad genoot men van betere weergesteldheid. De bijeenkomst werd alleen des avonds gehouden (van half 8 tot 9 uur) op het Waterlooplein. Aldaar waren naar schatting 25 à 30.000 mensen bijeen, van wie omstreeks een derde deel vrouwen en jongeren. De deelnemers, waren afkomstig uit Noord-Holland met inbegrip van Amsterdam en uit de provincie Utrecht.

Aan het einde van deze openluchtmeeting deelde de leiding mee, dat er meer dan 60.000 personen aanwezig waren, een record-aantal. Allen werden opgewekt terstond daarop deel te nemen aan de demonstratie-optocht naar het Amstelveld. De meeste bezoekers voldeden aan die uitnodiging. Op het Amstelveld werd het defilé ontbonden, nadat enige korte toespraken waren gehouden. Hiermede was ook dit "generaal appél", waarbij tienduizenden zouden demonstreren "voor vrede en brood, vrijheid en democratie" ten einde.

Gerben Wagenaar zou in de hoofdstedelijke massavergadering hebben gesproken, doch moest verstek laten gaan, aangezien hij eerst de Maandag daarop volgend uit het ziekenhuis kon worden ontslagen.

"De Waarheid" gooide op de schatting van het aantal deelnemers door de Amsterdamse partijleiding nog een stovig schepje. Zo dromden de 60.000 in de krant al aan tot 80.000. Eén communistische woordvoerder (in Den Briel) wilde het nog mooier maken en haalde de honderdduizend. Daaraan hebben de prominenten der C.P.N. zich ochter niet gewaagd. Wel ontstond er, evenals na het Waarheidszomerfeest op Birkhoven, een persrolletje over het aantal geschatte deelnemers.

Hoewel "De Waarheid" (28-6-'48) sprak van "op zijn minst 80.000 mensen", vond "Het Vrije Volk" (30-6-'48) dit wat al te royaal. Het schreef onder de kop "80.000 dunnen", het volgende:

"Op het Amsterdamse Waterlooplein sprak Paul de Groot voor 80.000 toehoorders, jubelt "De Waarheid". Wij weten dat de massa zich bevond op een oppervlakte van 4000 m². Laten we royaal zijn en zeggen 5000. Er stonden dus 16 à 20 demonstranten op 1 m². Dat moet U vanavond samen met de burens eens proberen!"

Nu blijkt meten even moeilijk te wezen als tellen, want een meetkundige kameraad kwam "De Waarheid" en de waarheid een dienst bewijzen met de verstreking van de volgende maten van het Waterlooplein: De lengten, zo schreef hij, zijn tezamen 420 meter. De breedte is gemiddeld 50 meter. De oppervlakte is dus 21.000 m². Als we van de breedte nu 5 meter aftrekken voor de trambanen dan blijft over een oppervlakte van 19.000 m². Op een vierkante meter hebben 4 mensen een ruime staanplaats.

De rekenaar van "Het Vrije Volk" moet zijn schoolgeld maar terughalen, was ten deze het laatste woord.

Het Dagelijks Bestuur der C.P.N. gaf op zijn beurt nog een verkiezingsinjectie door een z.g. kort verslag over de meeting te Amsterdam en de landdagen elders in "De Waarheid" van 30 Juni te doen publiceren. De meeting was, aldus het bestuur, "de grootste, die de Nederlandse arbeidersklasse sinds de bevrijding in Amsterdam heeft gehouden en was van een buitengewone geestdrift en kracht!"

Het dagelijks bestuur zag hierin het antwoord door de arbeidersmassa gegeven op de anti-communistische campagne van de reactie. Zij had de anti-communistische maatregelen op hun juiste waarde geschat, als strijdig met de democratie en met de volksbelangen. Zij had door haar massale opkomst haar vertrouwen in de Communistische Partij uitgesproken. Hierdoor kon worden vastgesteld, zo verklaarden haar dagelijkse bestuurders, dat de poging der reactie om de Communistische Partij te isoleren tot mislukking was gedoemd.

VII. DE C.P.N. EN HAAR ACTIVITEIT IN DE NAASTE TOEKOMST.

Tengevolge van de verkiezingsbeslommeringen hebben de Welvaartscomité's in het laatste kwartaal geen blijken van bedrijvigheid in het openbaar gegeven. Voor de naaste toekomst dient echter rekening te worden gehouden met oplevend activiteit. De tegenstellingen in de internationale betrekkingen leidde naar nieuwe spanningen. De Europese economische samenwerking, zo nauw verwant aan de uitvoering van het Marshallplan, stuit over de gehele linie op communistische tegenkanten. Juist de omstandigheid, dat Moskou en Washington nog geen accoord wisten te sluiten over de wederopbouw van (West-) Europa, heeft bijgedragen tot het teruggrijpen naar revolutionaire methoden door de communisten. De ernstige gewapende botsingen, half Juni in de fabriekscomplexen te Clermont-Ferrand uitgebroken, hebben dit bloedig gedemonstreerd. Ze wettigen de vooronderstelling, dat het internationale communisme daar reeds voorpostgevochten voert. Een dagelijks bestuurder der

C.P.N. (Jan Schalker) heeft in drie recente openbare vergaderingen, (Beverwijk 30-6, Delft 2-7 en Gouda 3-7-148) de betekenis van zulke acties onderlijnd. In tweederde deel van Europa is de arbeidersklasse aan de macht. In Italië, Frankrijk en België kon, volgens hem, ieder ogenblik verwacht worden, dat ook daar het pleit spoedig zal zijn beslecht.

Tot aan het tijdstip der verkiezingen konden de communisten in Nederland er, uit tactische overwegingen, belang bij hebben zich kalm te houden. Na de jongste verkiezingsuitslag, waarover de C.P.N.-voorzitter Gerben WAGENAAR zich tegenover de pers teleurgesteld betoonde, ligt het in de lijn der communisten om zich ook in Nederland meer te gaan roeren. De C.P.N.-propaganda zal daarbij wellicht nog intensiever proberen om, wat tot heden mislukte, een steviger greep op de gang van zaken in industrieën en bedrijven te krijgen. De vraag rest of de C.P.N. zich, gezien de ondergrondse voorbereidingen van stakingsrolletjes in het buitenland, van de legale weg wil (laten) verwijderen.

Na de duidelijke afwijzing van haar politiek door de overgrote meerderheid van het kiezerscorps, zien de communisten hun kans op spoedig succes door democratisch overleg nog aanmerkelijk verminderd. In West-Europa trok het telkens opnieuw de aandacht, dat de doelgerichtheid der communistische agitaties en gedragingen minstens werd geïnspireerd door Moskou's eigengereide koers. Meer dan de Welvaartscomité's zullen in de industriële centra en de havensteden de communistische bedrijfscoellen haar invloedssfeer trachten te vergroten. De coördinatie van ondermijnende krachten uit dat kamp zal daarbij een voorname, mogelijk zelfs beslissende rol spelen.

VIII. DE PROPAGANDA DER COMMUNISTEN ONDER DE MIDDENSTANDERS.

Verbreiding van het legale front ter bestrijding van het Europese herstelplan is een der inspanningen van de communisten in ons land. Reeds eerder werd ten deze de aandacht gevestigd op de propaganda van de C.P.N. en de Volksbeweging voor Welvaart, Democratie en Nationale Onafhankelijkheid onder de kleine middenstanders.

De niet gemakkelijke maatschappelijke positie, waarin vele dezer kleine neringdoenden thans verkeren, achten de communisten een geschikte voedingsbodem voor propaganda. Indien het Middenstandscongres, dat 27 Juni j.l. te Amsterdam werd gehouden, als maatstaf voor het al dan niet slagen dezer communistische actie moest gelden, dan zou men van een mislukking kunnen spreken. In een zaal, berekend op duizend bezoekers, kwamen immers maar 60 personen bijeen. Zij hadden gevolg gegeven aan de uitnodiging om dit congres ter oprichting van een middenstandscomit  van de Nationale Welvaartsbeweging bij te wonen.

De C.P.N. huldigt echter het devies, dat de aanhouder wint. Ook de welvaartsactie heeft bij gebrek aan publieke belangstelling zulke teleurstellingen opgeloverd, wat geen boetsel voor haar organisatoren bleek om er gestaag mee door te gaan.

Het bedreigde kleine bezit moet in de Nationale Welvaartsbeweging worden beschermd tegen het groot-kapitaal, was de kern van dit congres. "De Waarheid" (16-6-'48) vergaloppeerde zich met haar aankondiging ervan als zijnde een "middenstandsoongres van C.P.N.". Of is haar redactie er nu reeds van teruggekomen om de welvaartsactie voor te stellen als geheel onafhankelijk van de politieke organisatie der communisten?

Het genoemde Middenstandscomité, gevormd als onderdeel van de Nationale Welvaartsbeweging, had de communist J. van SANTEN bereid gevonden om op het congres een inleiding te houden over "De sociale positie van de Middenstand". Het is een fiasco geworden, aangezien de middenstand verstek liet gaan. De 60 aanwezigen waren merendeels communisten.

Het politieke doel van dit congres viel af te lezen van de aankondiging, dat de middenstanders door een grote deelneming hun protesten en eisen kenbaar zouden maken aan de regering en aan de regeringspartijen, die met schone woorden in feite de middenstand de put in dreven. Het program van de actie behelst een aantal punten, waarop de propaganda van de C.P.N. en haar mantelorganisaties stellig zullen voortbouwen te weten:

Verhoging detaillisten-winstmarges door verlaging van de groot-handelswinsten.
Verlaging omzetbelasting tot 2%.
Bevordering inkoopcombinaties van kleine zelfstandigen.
Verlaging van de belastingdruk: belastingvrij minimum bij inkomstenbelasting tot f.1600.- voor ongehuwden; verhoging belastingvrije grens voor ondernemersbelasting van f.3000.- tot f.5000.-.
Tegen verhoging van huren en marktgeden.
Vergoeding oorlogsschade volgens vervangingswaarde.
Ruime credietverlening tegen lage rente.
Kleine zelfstandigen in de sociale verzekering.
Geen vakgroepen, maar vrije middenstandsorganisaties.
Bestrijding van de bureaucratie.
Terugdringen van positie van grootkapitaal, grootwinkelbedrijven en warenhuizen.

Het maandblad "Politiek en Cultuur" (Juni '48) bevatte van de hand van het Eerste Kamerlid Joop van Santen een gelijkgesteld artikel over "De positie van de middenstand en de verkiezingen". De slotpassage motiveert de noodzaak van een politiek samengaan van arbeiders en kleine ondernemers op deze wijze:

"Van 1946 tot 1947 stegen de faillissementen in Nederland van 323 tot 910. Wij naderen de vooroorlogse verhoudingen. Er is echter een belangrijk verschil. De jaarverslagen van verschillende grote ondernemers wijzen zichtbare winsten aan, die in 1947 tientallen procenten hoger zijn dan in 1946.

De winsten van het grootkapitaal stijgen en benaderen een astronomisch bedrag, terwijl de nood van de kleine ondernemers over dezelfde periode toeneemt, de proef op de som, dat de monopoliewinsten betaald worden met proletarische en kleinburgerlijke tekorten. De arbeiders en kleine ondernemers zijn beiden in het grootkapitalistische uitbuitingsproces betrokken. Willen hun welvaarts- en vrijheidsillusies geen illusies blijven, dan is een bondgenootschap tussen middenstand en arbeidersklasse nodig.

Op dat bondgenootschap is het algemene program en het verkiezingsprogram van de communisten gebaseerd".

IX. DE E.V.C. EN DE POLITIEK.

Van verschillende zijden is er de aandacht op gevestigd, dat de Eenheids Vak Centrale in de bedrijven meer en meer de wind tegen heeft. De leiding zou inzien, dat daarbij niet op de laatste plaats politieke factoren een rol vervullen. Inzake Tsjecho-Slowakije werd ook door talrijke E.V.C.-sprekers volledige instemming betuigd met het daar voorgevallene. Al te duidelijk gingen ook hier de E.V.C.- en C.P.N.-inzichten wederom hand in hand. Voor niet weinigen werd deze houding aanleiding om hun standpunt ten aanzien van de z.g. onafhankelijke E.V.C. te herzien. De algemene strekking van de E.V.C.-propaganda wordt thans omgebogen naar het volgende doel: "De E.V.C. te zuiveren van de blaam, welke op haar rust, dat deze organisatie onder communistische leiding staat".

Zolang de prominente voormannen van de E.V.C. als C.P.N.-propagandisten ageren lijkt dit voornemen moeilijk te verwezenlijken. De algemeen voorzitter van de E.V.C., Berend BLOKZIJL, stelde nog onlangs op een communistische openbare verkiezingsvergadering te Alkmaar voor om de communisten een kans te geven en het eens vier jaar te proberen met een Gerben Wagenaar en een Paul de Groot.

Het is in de politieke positie van Blokzijl onwaarschijnlijk, dat er van zijn gezindheid als C.P.N.-lid geen partijdige invloed op de door hem voorgezeten E.V.C. zou uitgaan.

Jaap BRANDENBURG, dagelijks bestuurder en leider van het Bedrijfsbureau der C.P.N., heeft d.d. 24 Juni l.l. te Middelburg aangetoond, dat er wel heel nauwe relaties tussen de partij en de politiek onafhankelijke E.V.C. moeten bestaan. Hij deelde mede, dat het in de bedoeling lag om een delegatie van de E.V.C. te zenden naar die landen in Europa, waar de regeringen meer begrip tonen voor de arbeider. Deze personen zouden dan op de hoogte kunnen komen van de wijze van werken in die landen. Slechts uit een enkele plaats werd gemeld, dat bestuursleden van de E.V.C. (tevens leden van de C.P.N.) zich van elke verkiezingsactie hebben onthouden en geen verkiezingsreclame aan hun woning hebben aangebracht. Voorshands is niet na te gaan of deze onthouding mogelijk een gevolg is van eventuele instructies van de C.P.N.- of de E.V.C.-leiding ter zake.

In de afgelopen verslagperiode maakte de E.V.C. in een pamflet getiteld "Weg met het spook van de werkloosheid" front tegen de "Verplichte verzekering van werknemers tegen geldelijke gevolgen van onvrijwillige werkloosheid". Daarin is o.m. het navolgende vervat:

"De Landelijke Raad van de E.V.C. stelt zich op het standpunt, dat onvrijwillige werkloosheid een onverbreekelijk aan de kapitalistische productiewijze verbonden maatschappelijk verschijnsel is. De arbeiders zijn in de toepassing van hun arbeidskracht afhankelijk van de bezitters der productiemiddelen. Zij dragen geen verantwoordelijkheid voor werkloosheidsverschijnselen en kunnen daarop in de kapitalistische maatschappij geen directe invloed uitoefenen. Naar het oordeel van de Landelijke Raad der E.V.C. houdt dit in, dat de arbeiders, die onvrijwillig werkloos worden, daarvan geen geldelijke nadelen mogen ondervinden. Anderzijds is de Landelijke Raad van de E.V.C. zich bewust, dat het verwozenlijken van dit standpunt in hoge mate afhankelijk is van de machtsvorming der arbeiders-

klasse. Daar niet ontkend kan worden, dat de verdeeldheid, waarin de Nederlandse vakbeweging verkeert, reden is, waarom voorts alsnog de gevolgen van onvrijwillige werkloosheid voor een deel op de schouders van de arbeiders zullen kunnen worden afgewenteld, stelt de Landelijke Raad van de E.V.C. aan de Nederlandse arbeidersklasse voor over deze verdeeldheid heen met alle kracht te streven naar een uitkering bij onvrijwillige werkloosheid van:

1. 100% van het loon bij wachtgeld onder normale verhoudingen;
2. 90% van het loon bij conjunctuur-werkloosheid met voor heren omscholing 10% toeslag.

Deze normen zijn door de E.V.C. en het bestuur van het N.V.V. tijdens de fusiebesprekingen overeengekomen, vervat in een daartoe gemeenschappelijk opgesteld program van actie en vermeld in het zogenaamde fusierapport. Voorts is de Landelijke Raad van de E.V.C. van mening, dat een wettelijke verzekering tegen de gevolgen van onvrijwillige werkloosheid, voor wat de arbeiders betreft, premievrij moet zijn. De kosten aan een zodanige verzekering verbonden, moeten gedragen worden door de ondernemers en de overheid, waarbij het wachtgeld geheel ten laste van de eerste dient te komen. Doorberekening van de aan de ondernemers op te leggen lasten in de prijzen, moet nadrukkelijk worden tegengegaan, waartoe de grote winsten, die het bedrijfsleven over het algemeen maakt, ten volle de mogelijkheid bieden. De duur van de uitkering dient onbeperkt te zijn, hetgeen in overeenstemming is met het oordeel van de 26e zitting der Internationale Arbeidsconferentie van 1944, waartegen ook door de Nederlandse vertegenwoordigers geen bezwaar is gemaakt en het Rapport, uitgebracht door de "Commissie van Rijn" in 1945".

In een ander pamflet, van E.V.C.-Metaal, wordt critiek geoeffend op het storten van f.l.- premie per week door de metaalarbeiders in het in Augustus 1947 aangekondigde "Fonds tot voorbereiding van pensioen voorzieningen in de Metaalindustrie". De E.V.C.-Metaal wekt in dit vlugschrift alle arbeiders in de metaalindustrie op de betalingen voor het pensioenfonds van de vakraad te staken totdat betere bepalingen zijn vastgesteld. Bovendien adviseerde dezelfde vakgroep aan elke arbeider terugbetaling te oisen van de reeds betaalde premies op grond van de h.i. volkomen ontoereikendheid van het huidige pensioenfonds van de vakraad.

Uit beide acties blijkt, dat de E.V.C. deze portemonnaiekwesties entameert om wat meer leven in de brouwerij te krijgen.

X. INDONESIË.

Zowel in Indië als hier te lande zijn weer geruchten opgedoken over een hernieuwde militaire (politiele) actie op Java. "Plannen tot een nieuwe koloniale oorlog", aldus "De Waarheid", in verband met door de communisten naar verklaard wordt "uit betrouwbare bron" ontvangen inlichtingen, dat tijdens een geheime bijeenkomst van de Partijraad der K.V.P. de hervatting van de militaire actie als noodzakelijk aanvaard is. (De K.V.P.-leiding heeft zulks met nadruk ontkend). Verder heeft het blad gewag gemaakt van in Indië bereids getroffen voorbereidende mili-

taire maatregelen en van een door de vereniging "Nederland-Indonesië" uitgegeven verklaring, ondertekend door de voorzitter Prof. W.F. Wertheim, waarin op de grote ernst van de toestand gewezen wordt.

De C.P.N. heeft naar aanleiding van het een en ander een proclamatie gericht tot het Nederlandse volk. Daarin is zonder meer verkondigd, dat "leidende kringen in Batavia en Den Haag" besloten hebben tot een nieuwe militaire actie in Indonesië. In deze door de voorzitter en de algemene secretaris ondertekende proclamatie is de oproeping geplaatst om met alle middelen te protesteren tegen de nieuwe militaire actie en te eisen: de troepen terug, geen geweld, en vrede en vriendschap met het Indonesische volk. Gebruik makend van deze geruchten, welke in Indië (in republikeinse kringen) zijn ontstaan en naar hier overgebracht, moesten de hierboven genoemde eisen weer eens kracht bijzetten aan wat kennelijk een verkiezingsmanoeuvre was. Ten overvloede gaf de Regering een démenti.

De vorenvermelde in "De Waarheid" afgedrukte verklaring van "Nederland-Indonesië" herinnert aan de "rampzalige gevolgen" van de in 1947 ingezette militaire actie op Java en waarschuwt verder tegen een hervatting van de koloniale oorlog. De vereniging is nog steeds van mening, dat een accoord met de Republiek Indonesia mogelijk is, wanneer Nederland ophoudt de Republiek in een positie te dringen, welke deze nimmer kan aangaan zonder haar voornaamste beginselen te verzaken enz. Ook thans blijkt weer uit deze verklaring, dat de vereniging zich volkomen achter de "Republiek Indonesia" schaaft en de Nederlandse Regering verwijt, dat er nog geen overeenkomst met de Republiek tot stand is gekomen. Blijkens een ander geschrift, een soort verkiezingsmanifest aan het volk van Nederland, is verder het oordeel der vereniging, dat definitief gebroken moet worden met elk kolonialisme in welke vorm ook, dat de Indonesische eisen van vrijheid en onafhankelijkheid door Nederland moeten worden ingewilligd en dat van Nederlandse zijde geen verdere pogingen moeten worden gedaan om door middel van nieuwe organen oude verhoudingen geheel of gedeeltelijk te handhaven. De verdachtmakende republikeinse propaganda vindt hier een duidelijke weerklank.

In Indonesische kringen hier te lande is van geen bijzondere belangstelling voor de verkiezingen gebleken, behoudens dan een protestbrief van enkele Indonesische verenigingen in samenwerking met de Vereniging "Nederland-Indonesië", waarin bij de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie geprotesteerd is tegen de afbeelding van Ir. Soekarno met hamer en sikkel op een harer verkiezingsbiljetten. Maar dit is dan ook vrijwel het enige opvallende verschijnsel geweest. Op de critiek van de groepen, die hun stem verheven hebben tegen het Regeringsbeleid, is niet ingegaan, ofschoon de Indonesische kwestie daarbij vaak betrokken is geweest.

12 Juli 1948.

OVERZICHT STAKINGEN IN JUNI 1948.

- 25 -

Bedrijf.	Aanleiding.	Inmenging Vakbonden.	Resultaat.	V o l g n o.
Bouwvakarb. KIM-gebouw Den Haag.	Eisen loonsverhoging; prot. tegen loonsverl. min. nettoloon f.60.- p.w.	Unie tegen; EVC steunde.	Staking verliep meer en meer; op 23-6 ook door EVC opgeheven; geen succes behaald.	1
Text.fabr. NV.v.Puyeh- broek te Goirle.	Prot. tegen ontslag Belg. arbeidster wegens wangedrag (maken v. communistische propaganda).	geen.	Arbeid door Belg. collega's hervat, ontslag bleef gehandhaafd.	2
Matrassen- fabriek "Eversleep" te Almelo.	Prot. tegen ontslag v.e. arb., die voor Tribunaal tegen directeur had getuigd.	Unie bemidd.	Arb. op andere fabr. tewerkgesteld, andere arb. zoeken ander werk.	3
Arbeiders aan haven- werken te Harlingen.	Weigering georg. arb. samen te werken met 5 ongeorganiseerden.	NVV bemidd.	3 ongoerg. beloofden lid v. vakb. te worden; overigen namen ontsl.	4
Metaalw. fabr. NV. Egemt te Gemert.	Nadat dir. versch. eisen omtr. vrije dagen had ingewilligd, weigerde zij kermisgratificatie.	KAB bemidd.	Arbeid geleidelijk op 28-6 hervat, zonder inw. laatste eis.	5

V o l g n o.	Be- gin in vori- ge mnd.	De onder de stakingsstreep vermelde getallen geven het aan- tal stakers aan. De boven de stakingsstreep vermelde getallen geven het aan- tal arbeiders aan, dat in normale toestand werkzaam is. .:staking met vooraf bepaalde tijdsduur (korter dan 24 uren). -:staking met vooraf bepaalde tijdsduur (24 uren of langer). =:staking met niet vooraf bepaalde tijdsduur.																													
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
1	31-3	210 staking verliet; versch. arbeiders zijn elders gaan werken.																													
2		106																													
3		plm. 20 15																													
4		60 30 staking duurde enkele uren;																													
5		plm. 50 40																													
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30